

Boartsje dy taalryk!

Meer taal in spel, meer spel in taal

Yn 'e kunde komme

Tim van Essen

Onderwijsadviseur

Specialist Jonge Kind

0651815538

t.vanessen@cedin.nl

Grietje van der Weg-Zijlstra

Onderwijsadviseur

Frysk & Meartaligens

0651951373

g.vanderweg@cedin.nl

Rariteitenkabinet

taalontwikkeling

spelontwikkeling

Wat is spel eens?

“SPEL IS DE MEEST WEZENLIJKE BEZIGHEID VAN
HET VEILIGE KIND DAT NOG VAN ALLES KAN
BLIJKEN TE ZIJN.”

Langeveld

“SPEL IS NIET HET ECHTE LEVEN.”

Huizinga

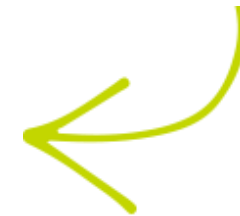
“SPEL IS WAT JE DOET ALS JE NIET
PROBEERT IETS TE DOEN.”

Gopnik

“VROLIJKE OF OPWEKKENDE
BEZIGHEID TOT VERMAAK OF
ONTSPANNING.”

Van Dale

Spelontwikkeling fan het jonge kind

Rariteitenkabinet

Bewegingsspel

- Ferpleatse yn de romte
- Ferpleatsen fan materialen yn de romte

Praktijkvoorbeeld

Muck sleept met een stoffen mand over de vloer. Hij verplaatst de mand van de ene kant van zijn groep, naar de andere kant bij de leeshoek. Daar vindt hij een groot rond kussen waarop hij gaat zitten. Na een tijdje staat hij op en schopt hij tegen de mand aan. Hij sleept de mand verder en kijkt verwondert naar het spel van Mia met de blokkentoren. Hij laat de mand vallen.

Manipulerend spel

- Roeren, gieten, stapelen
- Ordenen van materialen
- Leren kennen van eigenschappen
- Materialen drijfveer voor handelen
- Herhaling

combinatiespel:

2 blokjes tegen elkaar aan tikken.

In manipulerend spel is minder urgentie voor taal

It feest fan nochris!

Symbolisch spel

- Materialen krije in funksje
- Ienfâldige rol bûne hannelingen
- Rol oannimme sûnder beneame
- Werhelling

Doorkijkje!

Tijdens het thema: 'Werken op de boerderij' speelt Merith in de themahoek over de boerderij. In de hoek liggen allerlei knuffels van boerderijdieren. Merith vindt een leeg blikje en gebruikt deze voor het voeren van het kalfje. Herhaaldelijk geeft ze het kalfje voer uit het gevonden blikje. 'Eten kalfje' zegt ze.

het zand in de pan wordt
de soep, steeds opnieuw

Ienfâldich rollespul

- Imiteren van volwassenes
- Meerdere spelhandelingen
- Spelhandelingen horen bij elkaar
- Benoemen van spelhandelingen
- Begin van overleg: blijft lastig!

(Wiidweidich) tematysk rollespul

- Meer realistich (aansluitend op het thema)
- Meerdere spelhandelingen met een logisch vervolg
- Kinderen denken na over hun eigen spel
- Ontwikkeling geletterdheid & gecijferdheid

Betekenisvolle interactie in (spel)begeleiding

Siraj-Blatchford en Manni analyseerden bijna 6.000 vragen die door leerkrachten gesteld werden in kleuterklassen. Uitkomst:

- 94,5% van alle vragen waren gesloten vragen
 - *'Hoeveel cadeautjes zitten er in de zak?' (reproductie)*
 - *'Kun je jouw schoenen aandoen?' (verwacht gedrag)*
 - *'Vond je het leuk op school?' (ervaring)*
 - *'Ga je in de bouwhoek spelen of werken met de waterverf?' (keuze)*
 - *'Dat kan jij al goed, of niet?' (retorisch)*
- 5,5% van alle vragen had een open karakter

Taal-tinkûntwikkeling stimulearje

Kader 2 (Damhuis 2014, p.10)

complexe taaldenkfunkties en <u>signaalwoorden</u>	<i>wat kinderen zeggen</i> (en wat ze bedoelen)
vergelijken: <u>meer</u> redeneren: <u>want</u>	<i>Die taart? Is <u>meer</u> geld. Is <u>groter</u>.</i> (Die is meer geld. <u>Want</u> die is groter.)
voorwaarde: ... <u>anders</u>	<i>Niet dicht, <u>botsen</u>.</i> (Je moet die niet dicht maken, <u>anders</u> gaat 'ie botsen)
chronologisch ordenen: <u>toen</u> oorzaak-gevolg: <u>omdat</u>	<i><u>Toen</u> boos worden, had afgepakt.</i> (Toen ging ze boos worden, <u>omdat</u> hij 'm had afgepakt.)
vergelijken: <u>teveel</u> , <u>andere</u> concluderen: <u>dus</u>	<i>Kan niet, zijn <u>teveel</u>. Moeten <u>andere</u> doos, een grote.</i> (<u>Dus</u> we moeten een andere doos, een grote.)

Kader 1 (Damhuis 2014, p.9)

eenvoudige taaldenkfunkties	wat kinderen zeggen
benoemen	<i>Bal. Pet. Dit auto.</i>
beschrijven	<i>Groot. Groen. Auto kapot. Beertje rennen.</i>

Konseptkearndoelen Frysk: nij!

OVERZICHT KERNDOELEN EN DOELZINNEN PO & VO-ONDERBOUW

Domein	Kerdoel en doelzinnen
Overkoepelend	1. De school zorgt voor een rijke Friestalige taal - en leesomgeving. A De school zorgt voor een rijke taal- en leesomgeving met Friestalige leer- en leesmaterialen en ruimte voor Fries taalgebruik voor alle leerlingen.
Taal leren & gebruiken	2. De leerling gebruikt de Friese taal. A De leerling neemt deel aan gesprekken in het Fries. B De leerling spreekt en schrijft Fries afgestemd op publiek, doel en context. C De leerling verwerkt informatie uit verschillende soorten Friestalige bronnen in een gesproken of geschreven tekst.

Taalbewustzijn

3. De leerling ontwikkelt zich tot bewuste gebruiker van het Fries.

- A De leerling beschouwt/analyseert het Fries op vorm, klank en gebruik.
- B De leerling verkent/beschouwt de status van de Friese taal en de relatie met identiteit.
- C De leerling reflecteert op de eigen Friese taalontwikkeling.

Taalexpressie

4. De leerling doet ervaring op met Friese taalexpressie.

- A De leerling verwerkt gedachten en emoties na het lezen, horen of bekijken van Friese creatieve taaluitingen.
- B De leerling gebruikt de Friese taal op een creatieve manier.

Cultuurbewustzijn

5. De leerling ontwikkelt bewustzijn van de Friese cultuur.

- A De leerling verkent/analyseert de geschiedenis, geografie en cultuur van Fryslân.
- B De leerling waardeert Friestalige jeugdliteratuur.

<https://kurrikulum.frl/>

Konseptkearndoelen Frysk: nij!

UITWERKING KERNDGOELEN PRIMAIR ONDERWIJS

TAAL LEREN & GEBRUIKEN

Kerndoel 2

De leerling brûkt de Friese taal

Doelzin	Het gaat hierbij om
A De leerling nimt diel oan gesprekken in het Fries.	<ul style="list-style-type: none">• verstaanbaar spreken en adequaat reageren op Friessprekende gesprekspartners;• op eigen initiatief of op uitnodiging van gesprekspartners in het Fries bijdragen aan een gesprek waarbij kwaliteit en kwantiteit van de bijdrage past bij het taalniveau en leeftijdsfase van de leerling;• voeren van gesprekken in het Fries met verschillende communicatieve doelen: informeren, amuseren, instrueren of overtuigen in herkenbare contexten;• <i>toepassen van gespreks- en taalconventies passend bij de gespreksvorm en afstemmen op doel, context en gesprekspartner.</i>
B De leerling spreekt en schrijft Fries afgestemd op publiek, doel en context.	<ul style="list-style-type: none">• formuleren van gedachten, ideeën, inzichten en ervaringen in het Fries in gesproken, geschreven en multimediale teksten passend bij een bekend publiek, herkenbare context en communicatief doel: informeren, amuseren, instrueren of overtuigen;• gebruiken van eenvoudige Friese spelling- en grammaticaregels;• reviseren van Friese teksten op inhoud en vorm;• <i>toepassen van verteltechnieken, kennis over teksten, tekststructuren, schriftconventies, taalverzorging en tekstopmaak in Friese gesproken en geschreven teksten.</i>
C De leerling verwerkt informatie uit verschillende soorten Friestalige bronnen in een gesproken of geschreven tekst.	<ul style="list-style-type: none">• begripen van aangereikte Friestalige bronnen en verbanden leggen met andere (Friestalige) bronnen, eigen ervaringen en met kennis van de wereld;• inzetten en vergroten van achtergrondkennis en Friese woordenschat;• verwerken van verworven kennis, inzichten en meningen in eenvoudige gesproken of geschreven teksten;• <i>toepassen van vaardigheden om bronnen te beoordelen, te</i>

UITWERKING KERNDGOELEN PRIMAIR ONDERWIJS

TAALEXPRESSIE

Kerndoel 4

De leerling doet ervaring op met Friese taalexpressie.

Doelzin	Het gaat hierbij om
A De leerling verwerkt gedachten en emoties na het lezen, horen of bekijken van Friese creatieve taaluitingen.	<ul style="list-style-type: none">• beleven van en inleven in Friese creatieve taaluitingen, zoals boeken, poëzie, toneelstukken en liedjes;• verwoorden en verbeelden van persoonlijke gedachten en gevoelens na het lezen, horen of bekijken van Friese creatieve teksten;• uitwisselen van interpretaties van Friese creatieve taaluitingen met die van anderen.
B De leerling brûkt de Friese taal op een creatieve manier.	<ul style="list-style-type: none">• uitdrukking geven aan ideeën, gedachten, gevoelens, ervaringen en fantasieën gebruikmakend van de Friese taal in verschillende soorten taalcreaties;• experimenteren met Friese klanken, woorden, zinnen, taalregels, taalconventies en visuele vormen;• versterken van de Friese taaluiting met behulp van vormgevingsmiddelen;• toelichten hoe eigen gevoelens, ideeën of gedachten zijn verwerkt in de taalcreatie;• waarderen van taalcreaties van anderen.

Rariteitenkabinet

Spelontwikkeling van het Jonge Kind 0-7 jaar

Cedin

sensorisch
object
bewegings- & manipulatie
symbolisch
(uitgebreid) thematisch
taalontwikkeling

taalontwikkeling
taalontwikkeling
taalontwikkeling

Taal-denkontwikkeling stimuleren

Kader (Dinhaken 2014, p.10)	Kader (Dinhaken 2014, p.10)
<p>Opdrachten bedenken voor de leerlingen</p> <p>Opdrachten bedenken voor de leerlingen</p> <p>Opdrachten bedenken voor de leerlingen</p>	<p>Opdrachten bedenken voor de leerlingen</p> <p>Opdrachten bedenken voor de leerlingen</p> <p>Opdrachten bedenken voor de leerlingen</p>

Nijsgjirrich?

Tim van Essen

Onderwijsadviseur

Specialist Jonge Kind

06-518 155 38

t.vanessen@cedin.nl

Grietje van der Weg-Zijlstra

Onderwijsadviseur

Frysk & Meartaligens

06-519 513 73

g.vanderweg@cedin.nl

Podcast tip!

Boartsje dy taalryk

Tussen zorg en onderwijs

00:00 | 28:03

1x More Info Share